

UDC: 330.34-022.322]:347.73:336.22]:004](045)

JEL Classification E62, E69, H30, H39, G28, L86.

DOI: [10.31499/2616-5236.2\(31\).2025.330130](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(31).2025.330130)

Oksana Vinnytska, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
Ph D in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting
and Economic Security

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

DIGITALIZATION OF TAX RELATIONS AS A TOOL FOR ACHIEVING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Анотація: У статті досліджено роль цифровізації податкових відносин у досягненні цілей сталого розвитку. Розглянуто переваги впровадження цифрових технологій у податкову систему, зокрема, підвищення прозорості, ефективності адміністрування та зниження рівня тінізації економіки. Визначено, що одним із ключових факторів зростання державних доходів України стало активне впровадження цифрових інструментів у сфері адміністрування податків. Підкреслено, що діджиталізація податкової сфери сприяє фінансовій стабільності, соціальній справедливості та підтримці екологічних ініціатив, тим самим наближаючи країну до досягнення цілей сталого розвитку.

Abstract: The article examines the role of digitalization of tax relations as a tool for achieving sustainable development goals. It is determined that the digital transformation of the tax system contributes to increased transparency, efficient tax administration, reduction of the shadow economy and optimization of public revenues.

It is noted that the active introduction of digital technologies, in particular, electronic declaration, automated control mechanisms and online services, contributes to a fairer distribution of the tax burden and reduces the possibilities of tax evasion, especially among high-income individuals.

The author analyzes the experience of the State Tax Service of Ukraine, which, based on the best international practices, has carried out deep automation of the main business processes and ensured improvement of the quality of taxpayer service. It is emphasized that one of the positive results of digitalization has been a

significant increase in tax revenues to the budget, which is an important factor in the financial stability of the state.

It is established that digitalization creates conditions for the formation of a sustainable economy, in which fair taxation ensures adequate financing of key development sectors, maintains economic stability and inclusive growth. Particular attention is paid to the impact of digitalization on the development of innovative infrastructure, the IT sector, and the digital competencies of professionals and the population in general.

It is determined that the digital transformation of the tax sphere is an important factor in socio-economic progress, which contributes to the modernization of public administration, environmental safety, social cohesion and economic sustainability and is an important factor in ensuring sustainable development of society.

Keywords: digital technologies, tax relations, sustainable development goals, tax system, tax policy, tax administration, financial resources, social justice, digital economy

Ключові слова: цифрові технології, податкові відносини, цілі сталого розвитку, податкова система, податкова політика, адміністрування податків, фінансові ресурси, соціальна справедливість, цифрова економіка

Постановка проблеми.

Цифровізація податкових відносин стала невід'ємною частиною сучасних трансформацій в економічних системах країн світу. В умовах швидких змін у технологічному середовищі та глобальних викликів, пов'язаних з пандемією та війнами країни шукають нові інструменти для ефективного управління фінансами, в тому числі у сфері оподаткування. Це, в свою чергу, сприяє розвитку інноваційних технологій для вдосконалення податкової політики та забезпечення фінансової стабільності на всіх рівнях.

Однак, незважаючи на прогрес, досягнутий у сфері діджиталізації, Україна та інші країни стикаються з низкою викликів: неефективне використання цифрових інструментів податковими органами, високий рівень

кіберзагроз, нерівномірний доступ до цифрових технологій серед підприємців та населення, а також недостатня інтеграція існуючих інформаційних систем. Тому одним із важливих завдань є визначення того, яким чином цифровізація податкових відносин може сприяти досягненню цілей сталого розвитку, зокрема у сферах економічної стабільності, соціальної справедливості та екологічної безпеки.

З огляду на ці виклики зростає актуальність дослідження стану цифровізації податкових відносин для досягнення цілей сталого розвитку, оскільки вона передбачає інтеграцію сучасних технологій у податкову систему для покращення її функціонування та підтримки національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми.
Проблематика цифровізації

податкових відносин активно досліджується вітчизняними науковцями, зокрема О. Замаслом та А. Зарівною [8], С. Івановим [9], Ю. Костенко [13], Л. Марченко [12], І. Пуголовком [11], Л. Чвертко [5] та іншими.

Цифровізація податкового адміністрування сприяє підвищенню прозорості, ефективності, а також зниженню адміністративного навантаження як на платників податків, так і на державні органи. У звіті Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) «Податкове адміністрування 2022» наголошується, що впровадження цифрових технологій у податковій сфері дозволяє не лише суттєво покращити взаємодію між платниками податків і податковими органами, а й забезпечити своєчасний обмін даними, автоматизацію процесів і підвищення прозорості податкових процедур. Це є важливим кроком до забезпечення економічної справедливості та мобілізації внутрішніх ресурсів для реалізації соціальних й екологічних ініціатив у межах Цілей сталого розвитку [1].

Крім того, у монографії Майкла Кіна та Джоела Слемрода «Rebellion, Fraudsters and Revenues: Tax Madness and Wisdom Through the Ages» акцентується увага на необхідності діджиталізації як передумови модернізації фіскальної політики. Автори підкреслюють, що автоматизація податкових процесів і ефективне використання цифрових технологій є ключовими факторами зниження податкового навантаження та досягнення справедливості в оподаткуванні. Це,

у свою чергу, має безпосередній вплив на забезпечення сталого розвитку та реалізацію соціально значущих цілей [2].

Особлива увага у сучасних дослідженнях приділяється ролі цифрових технологій у досягненні Цілей сталого розвитку. Як зазначено в Порядку денному сталого розвитку ООН до 2030 року [3] та у звіті Світового банку «Digital Economy for Development: Taxation in the Digital Age» [4], цифрові податкові рішення сприяють мобілізації внутрішніх ресурсів, зміцненню економічної справедливості, забезпеченню соціального захисту та підтримці екологічних ініціатив шляхом належного бюджетного фінансування.

Водночас інтеграція цифрових технологій у податкову систему в умовах економічної нестабільності, зростання кіберзагроз та нерівномірного розвитку цифрової інфраструктури залишається викликом. Це зумовлює необхідність подальших міждисциплінарних досліджень і вдосконалення підходів до цифровізації податкових відносин з урахуванням глобальних ризиків та національних особливостей.

Метою статті є обґрунтування ролі цифровізації податкових відносин у процесі досягнення цілей сталого розвитку, визначення основних переваг цифрових технологій для економічної, соціальної та екологічної складових розвитку суспільства, а також аналіз перспектив удосконалення податкової системи через

впровадження інноваційних цифрових рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному контексті глобальних викликів і трансформацій сталий розвиток визначено ключовим пріоритетом державної політики та економічних процесів. Досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР), визначених ООН, потребує комплексного підходу, який охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти. Одним із важливих інструментів забезпечення сталого розвитку є цифровізація, зокрема у сфері податкових відносин.

Активне впровадження цифрових технологій у податкову систему сприяє підвищенню прозорості, ефективному адмініструванню, зменшенню тіньової економіки та оптимізації державних доходів. Своєю чергою,

це створює підґрунтя для стабільного економічного зростання, соціальної справедливості та раціонального використання ресурсів. Саме тому діджиталізація податкових відносин розглядається не лише як елемент модернізації фінансової системи, а й як важливий чинник реалізації цілей сталого розвитку.

Цифровізація податкових відносин означає впровадження сучасних інформаційних технологій у процеси адміністрування податків, сплати податкових зобов'язань, звітування та контролю за їх дотриманням [6]. Вона передбачає використання електронних сервісів, автоматизованих систем обробки даних, електронного документообігу, великих даних та аналітичних платформ для підвищення ефективності податкової системи. (рис.1).

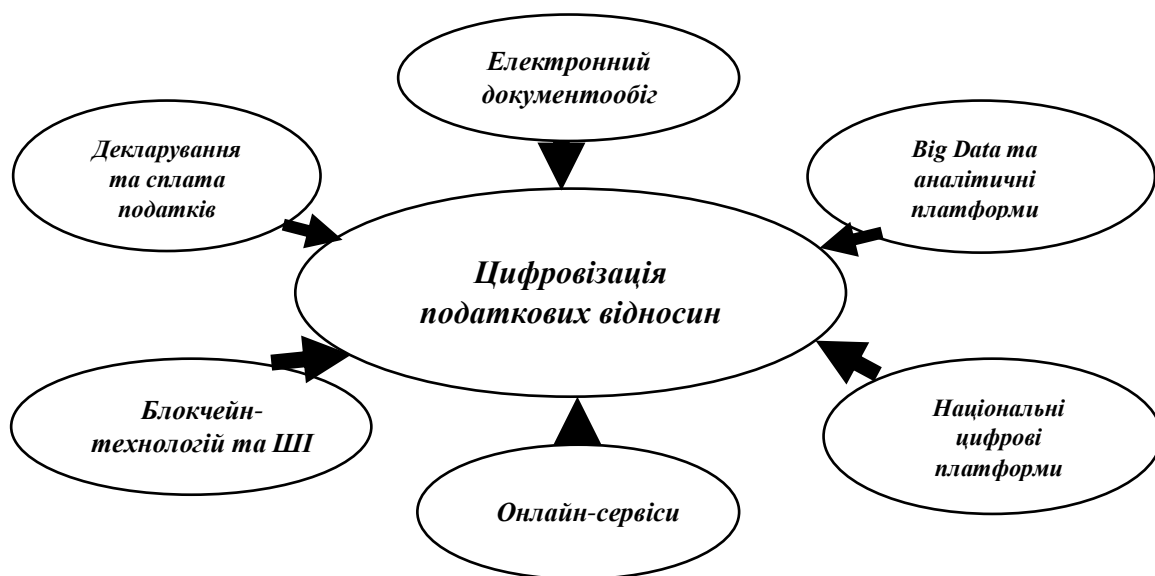

Рис. 1. Цифрова трансформація податкових відносин*

Джерело*: складено автором

В умовах цифрової трансформації податкових відносин важливу роль відіграє модернізація функціонування Державної податкової служби України.

Сьогодні ДПС активно рухається в напрямку побудови прозорої, технологічної та орієнтованої на платників податків служби, яка забезпечує якісне адміністрування

податків і зборів, надає зручні електронні сервіси та демонструє нетерпимість до корупції.

Податкова служба має стати не лише ефективним адміністратором, а й аналітичним центром, спроможним професійно моделювати сценарії розвитку податкової системи в контексті змін законодавства, трансформації структури економіки, демографічних тенденцій, міжнародних викликів та впровадження цифрових стандартів Європейського Союзу [7].

З огляду на глобальні виклики - мобільність платників податків, децентралізація бізнесу, посилення боротьби з ухиленням від сплати податків - перетворення ДПС на цифровий сервісний орган є логічною складовою урядової політики цифровізації, яка реалізується в рамках стратегії «Держава у смартфоні» спільно з Міністерством цифрової трансформації України. Це, своєю чергою, сприяє досягненню низки Цілей сталого розвитку, зокрема Цілі 16 (Мир, справедливість та сильні інституції) та Цілі 17 (Партнерство заради сталого розвитку), шляхом підвищення прозорості, відкритості та підзвітності державних інституцій.

Протягом останніх років Державна податкова служба України (ДПС) демонструє послідовний прогрес у реалізації державної податкової політики, особливо в напрямку цифрової трансформації. Враховуючи кращі міжнародні практики, ДПС здійснила глибоку автоматизацію ключових бізнес-процесів та активно впроваджує

інноваційні цифрові сервіси, які забезпечують підвищення ефективності адміністрування податків та рівня обслуговування платників податків.

Одним з ключових досягнень є повноцінне функціонування Електронного кабінету платника податків, яким у 2024 році скористалися понад 5 мільйонів осіб. Він забезпечує доступ до реєстрів у режимі 24/7, подання звітності, моніторинг податкових платежів, електронне листування з податковими органами, можливість отримання інформації про бізнес-партнерів. Впровадження АЦСК, мобільного додатку «Моя податкова», інтеграція з платформою «Дія», а також використання QR-кодів для сплати податків свідчать про націленість ДПС на сучасні інформаційні рішення та максимальну зручність для користувачів [7].

Окремої уваги заслуговує розширення функціоналу для фізичних осіб та малого бізнесу. Мобільний додаток забезпечує швидкий доступ до особистої інформації, подання декларацій, сплату податків та комунікацію з податковими органами. У цьому контексті важливим є забезпечення електронного документообігу, який щодня включає понад 130 мільйонів документів, що демонструє масштабність цифрових процесів.

Окремо слід відзначити проекти, реалізовані у партнерстві з міжнародною технічною допомогою, зокрема EU4PFM. Це дозволило модернізувати інфраструктуру Контакт-центру ДПС, підвищити якість

обслуговування платників та забезпечити ефективну багатоканальну комунікацію. Також запроваджено уніфікований інтерфейс робочого місця працівника контакт-центру, що підвищує оперативність та якість реагування на звернення громадян.

У сфері фіскалізації важливим досягненням є активне впровадження програмних реєстраторів розрахункових операцій (РРО), кількість яких перевищила кількість традиційних РРО у понад 2,5 рази. Це дозволяє спростити облік розрахункових операцій та зменшити витрати бізнесу [8].

Загалом, сучасна трансформація податкової служби свідчить про курс держави на цифрову інтеграцію, прозорість та підвищення якості послуг. Такі заходи не лише оптимізують

адміністрування податків, а й сприяють підвищенню довіри до податкових органів та покращенню податкової дисципліни. У цьому контексті цифровізація ДПС є важливим фактором зміцнення фіскальної системи України в умовах трансформаційних викликів та європейської інтеграції [9].

Впровадження цифрових технологій в оподаткуванні сприяє досягненню цілей сталого розвитку в кількох вимірах. З одного боку, діджиталізація підвищує прозорість податкових процедур та довіру громадян до податкової системи, зменшуючи тіньову економіку та корупційні ризики. З іншого боку, автоматизація процесів спрощує адміністрування податків для бізнесу та держави, що стимулює економічну активність та зростання державних доходів (рис. 2)

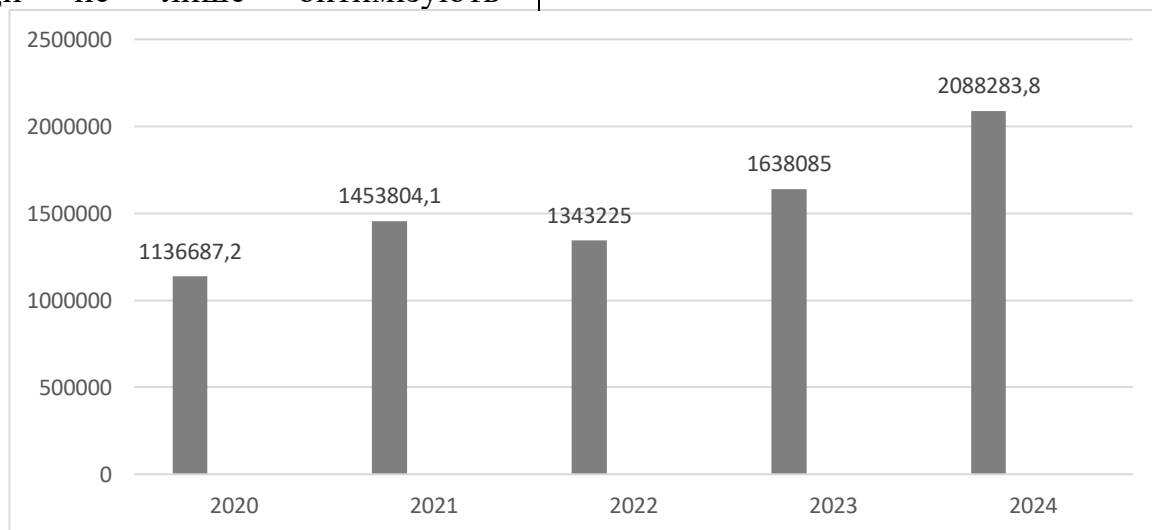

Рис. 2. Динаміка податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2020–2024 рр. (млн. грн)*

Джерело*: складено автором за даними [10]

Представлена динаміка податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2020–2024 роки свідчить про загальну тенденцію до зростання,

особливо помітну у 2023–2024 роках. Одним із ключових факторів такого приросту стало активне впровадження цифрових інструментів у сфері

адміністрування податків. Зокрема, цифровізація податкових процесів – через розширення функціоналу електронного кабінету платника, автоматизацію обміну даними між ДПС і бізнесом, впровадження електронних чеків та онлайн-інструментів звітності – сприяла підвищенню прозорості, зменшенню рівня тіньової економіки та покращенню податкової дисципліни. Це дозволило державі ефективніше акумулювати фінансові ресурси, навіть в умовах воєнного стану та складного соціально-економічного середовища. Таким чином, цифровізація стала не лише інструментом модернізації, а й важливим чинником зміцнення фінансової стабільності країни.

Таким чином, цифровізація податкових відносин стає потужним інструментом реалізації економічних, соціальних та екологічних завдань сталого розвитку. Ефективна та справедлива податкова система забезпечує стабільне фінансування суспільно важливих сфер - освіти, охорони здоров'я, екологічних ініціатив - та підтримує загальний добробут населення.

У сфері економіки цифровізація податкових відносин виступає важливим чинником підвищення ефективності державного управління фінансами та стимулювання економічного розвитку [12]. Використання цифрових технологій дозволяє:

- скоротити адміністративні витрати для бізнесу та держави;

- підвищити рівень податкової дисципліни за рахунок прозорості та контролю;

- мінімізувати можливості для ухилення від сплати податків;

- пришвидшити надходження коштів до бюджету.

Електронне подання податкової звітності, автоматична перевірка даних, електронні чеки та інші інструменти цифрового контролю формують сприятливі умови для розвитку малого і середнього бізнесу, залучення інвестицій, створення нових робочих місць [11].

Таким чином, цифровізація сприяє формуванню сталої економіки, де справедлива сплата податків підтримує фінансування ключових секторів розвитку, забезпечуючи економічну стабільність та інклюзивне зростання.

У соціальній сфері цифровізація податкових процесів сприяє підвищенню довіри громадян до державних інституцій та формуванню справедливішого суспільства. Основні ефекти включають:

- забезпечення прозорості податкових процедур і рівного ставлення до платників податків;

- зменшення рівня корупції завдяки автоматизації процесів і зниженню людського фактору;

- підвищення доступності податкових сервісів для всіх верств населення, включно з малими підприємствами, жителями сільських територій тощо;

- стимулювання соціальної відповідальності бізнесу через прозорі правила гри.

Ефективне адміністрування податків, засноване на цифрових технологіях, дозволяє державі акумулювати більше ресурсів для фінансування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та інших важливих сфер суспільного розвитку. Отже, цифровізація податкових відносин позитивно впливає на якість життя населення та сприяє побудові інклюзивного суспільства [13].

Цифровізація податкових процесів також має важливе значення для екологічної складової сталого розвитку. Її основні переваги:

- зменшення використання паперових документів завдяки переходу на електронний документообіг, що сприяє збереженню лісових ресурсів;
- скорочення кількості транспортних перевезень для подання звітності чи сплати податків, що знижує викиди парникових газів;
- впровадження «зелених» технологій в організацію роботи податкових органів (хмарні сервіси, енергоефективні дата-центри тощо);
- стимулювання екологічної відповідальності бізнесу через впровадження спеціальних податкових механізмів (наприклад, податкових пільг за екологічні ініціативи).

Отже, цифрова трансформація податкової сфери підтримує екологічний баланс, сприяючи досягненню глобальних цілей сталого розвитку в частині охорони довкілля.

Висновки. Цифровізація податкових відносин є важливим

інструментом досягнення цілей сталого розвитку, оскільки вона комплексно впливає на економічну, соціальну та екологічну сфери. Електронізація податкових процесів сприяє:

- підвищенню ефективності податкового адміністрування та збільшенню надходжень до бюджету;
- зміцненню довіри громадян до податкової системи через прозорість і відкритість процедур;
- розвитку електронної демократії та посиленню соціальної справедливості;
- зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище завдяки переходу до безпаперового документообігу.

Цифрові інструменти також дозволяють швидше реагувати на зміни економічного середовища, забезпечуючи адаптивність податкової політики та сприяючи формуванню сталих державних фінансів. Впровадження цифрових технологій у податкову сферу створює нові можливості для міжнародної співпраці, гармонізації податкових режимів та боротьби з ухиленням від сплати податків.

Цифровізація податкових відносин сприяє посиленню соціальної справедливості через підвищення прозорості та рівного доступу до податкових послуг. Завдяки впровадженню електронного декларування та автоматизованих механізмів контролю зменшується можливість ухилення від сплати податків, особливо з боку осіб з високими доходами, що дозволяє більш справедливо розподіляти податкове

навантаження. Крім того, розвиток електронних сервісів підвищує доступність податкової інформації для широких верств населення, включно з жителями віддалених регіонів та маломобільними групами. Це сприяє забезпеченню рівності перед законом, зниженню корупційних ризиків і формуванню довіри до державних інституцій.

Крім того, цифрова трансформація податкової сфери стимулює розвиток інноваційної інфраструктури, ІТ-сектору та цифрових компетентностей серед працівників податкових органів і платників податків. Це сприяє підвищенню загальної цифрової грамотності населення, створенню

нових робочих місць у сфері цифрової економіки та формуванню сприятливого інвестиційного клімату. У підсумку, цифровізація податкової системи виступає рушійною силою соціально-економічного прогресу та інструментом побудови ефективної, прозорої та відповідальної держави.

Таким чином, цифрова трансформація податкової сфери є не лише шляхом до модернізації державного управління, а й важливим фактором забезпечення сталого розвитку суспільства, що формує основу для екологічної безпеки, соціальної згуртованості та економічної стабільності в майбутньому.

References

- OECD (2022), *Tax Administration 2022: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1e797131-en> [in France]
- Keen, M., & Slemrod, J. (2022). *Rebellion, Rascals, and Revenue: Tax Follies and Wisdom through the Ages*. Public sector economics. Princeton University Press. 46 (1), 171-178. <https://doi.org/10.3326/pse.46.1.6> [in Croatia]
- Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii (2015). *Transformuiuchy nash svit: Poriadok denniyi u sferi staloho rozvytku na period do 2030 roku*. New York. 41. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> [in USA]
- World Bank (2021). *Digital Economy for Development: Taxation in the Digital Age*. Washington, D.C., 84. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099040523133512390/p1770170f981d308d0a6c40a7e67db13bd0> [in USA]
- Chvertko, L. A. & Puholovko, I. S. (2023). *Vyklyky dlia funktsii podatkovoho menedzhmentu v umovakh tsyfrovoy transformatsii. Ekonomika ta suspilstvo*. - Economy and society. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-99> [in Ukrainian]
- Vinnytska O.A. (2024). *Podatkova polityka pid chas viiny: vplyv na stavky ta obsiahy opodatkovannia. Uspikhy i dosiahnennia u nautsi. Seriiia «Pravo», Seriiia «Osvita», Seriiia «Upravlinnia ta administruvannia», Seriiia «Sotsialni ta povedinkovi nauky»*. - Successes and achievements in science. Series "Law", Series 'Education', Series "Management and Administration", Series "Social and Behavioral Sciences". 3(3)202, 2. 91-101. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-3\(3\)-91-101](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-3(3)-91-101) [in Ukrainian]
- Plan tsyfrovoho rozvytku Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy do 2030 roku. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files> [in Ukrainian]
- Zamaslo O. T. & Zarivna A. V. (2024). *Systema elektronnoho administruvannia podatkov v Ukraini v umovakh hlobalnoi tsyfrovizatsii. Biznes Inform*. - Business Inform. 4. 244–252. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-244-252> [in Ukrainian]

- Ivanov S. V. & Chekina V. D., (2022). Razumova H. V. Podatky maibutnoho: administruvannia v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo». - *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "International Economic Relations and World Economy"*. 43. 54–59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-43-9> [in Ukrainian]
- Dokhody derzhbiudzhetu Ukrainy. Minfin. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2024/> [in Ukrainian]
- Puholovko I. S. (2024). Vplyv didzhitalizatsii na stan podatkovoho komplaiensu pidpriemstv. Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu. - *Current issues of regional economic development*. 20, 1. 354-363. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.354-363> [in Ukrainian]
- Marchenko L. (2022). Didzhitalizatsiia systemy podatkovoho administruvannia v Ukraini z urakhuvanniam dosvidu rozvynenykh krain svitu. *Ekonomichniy analiz*. - *Economic analysis*. 32, 4. 127–134. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.127> [in Ukrainian]
- Kostenko, Yu. O. (2024). Tsyfrovizatsiia v podatkovii sferi. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. - *South Ukrainian Law Journal*. 2. 176-181. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.2.30> [in Ukrainian]